

● DOAJEN TV NOVINARSTVA U MIROVIN

Vedran Benić

AUTOR
SCENARIJA
ZA FILM O
POVIJESTI
IGARA

Sin zna da dok radimo nismo u rodu, zove me "Vedrane!"

Ana Tenžera

Doajen hrvatskog novinarstva iz Dubrovnika, poznati višegodišnji suradnik javne televizije Vedran Benić napisao je scenarij za dokumentarni film „Grad od Igara, Igre od Grada“ podijeljen u dva dijela, sačinjen od arhivskih snimki i sjećanja sudionika. Film na nepretenciozan način oslikava sedam desetljeća zajedničkoga plova Dubrovnika i Dubrovačkih ljetnih igara. Režirao ga je njegov sin Lukša.

Kako to da ste se odlučili ispričati priču o Igrama?

Ponuda je zapravo došla od Igara, koje su željele drukčiji uradak od dosad uobičajenih jubilarnih TV emisija, pa su se odlučile za mali kreativni tim (sin Lukša redatelj, Dominik Miljak – snimatelj i montažer) iz TV serije „Storije o neponovljivima“ koja se upravo još jednom reprizira na HTV-u. Naravno, bili smo počašćeni po-

zivom jer Igre smatramo jednim od bitnih identifikacijskih simbola suvremenog Dubrovnika. U sadašnjoj suludoj turističkoj komercijalizaciji Grada kojoj kao da nema granica, Igre nam jezikom umjetnosti govore o onome što Dubrovnik jest i što bi i nadalje trebao biti.

Zašto ste dokumentarac podijelili na dva dijela, pomalo neuobičajeno?

Prvobitna nam je ideja bila 70 minuta za 70 godina Igara. Kako je bez arhivske građe HTV-a nemoguće sklopiti bilo kakvu vizualno suvislu priču o povijesti festivala, Igre su dogovorile koprodukciju s HRT-om, a njihovo je programsko pravilo: 52 minute za dokumentarce. Odatle dva dijela.

Drugi dio vašeg filma najavljen je pod imenom „Sjećanja na budućnost“ – možete li malo objasniti što ste htjeli reći i kako je publika prihvatila vašu viziju?

Kad već radimo dokumentarce za početak i kraj jubilarnih Igara, smislili smo da prvi dio, s podnaslovom „Prvih sedam desetljeća“, bude isključivo posvećen povijesti Igara, a da drugi, na temelju zbiva-

Kada sam 1995. bio blizu otkaza na HTV-u, dobio sam od odvjetnice odličan savjet: “Otkaz se dobiva kad odbiješ novinarski zadatak s kojim se ne slažeš, ali ne možeš dobiti otkaz ako si glup”

II SNIMA DOKUMENTARCE

GRGO JELAVIĆ/PIXSELL

MAGIČNI MAGELLI

Pamte se njegove "Feničanke", a ovo su ljeto njegova "Hamleta" najavile Ivana Medo Bogdanović i Dora Ruždjak Podolski

KNEŽEV DVOR

Mladi radije partijaju u Revelinu nego slušaju klasiku u Dvoru, a Igre se tome moraju prilagoditi

O istraživačkom novinarstvu

NE BIH BIO NOVINAR SRCEM I DUŠOM KAD NE BIH REKAO DA ME RADUJU UZLET I REZULTATI ISTRAŽIVAČKOG NOVINARSTVA U SVE ŠIREM KRUGU MEDIJA

Predstave koje je na Igrama režirao Georgij Paro sedamdesetih, prema Benićevo mišljenju, spadaju u sam vrh festivala...

turističkim okolišem. Dugo smo turistički kukali za mladim posjetiteljima pa, kad se ta promjena dogodila, „otkri-li“ da su takvi mladi posjetitelji skloniji partijanju nego komornoj koncertnoj atmosferi u Kneževu dvoru. No, stvar je zapravo ipak jednostavna. Nekoliko dobrih koncerata poput ovogodišnje 9. Beethovenove simfonije sa Saskim državnim orkestrom i zborom „Ivan Goran Kovačić“ ili koncerta Zagrebačkih solista, posreće li se k tomu uspješne dramske premijere, i o Igrama će se dobro govoriti.

U Jugoslaviji ste bili aktivni u Lausu, listu koji je packama tadašnjem režimu odudarao od uobičajeno uređivanih tadašnjih tiskovina. Koliko vam je to režimsko razdoblje predstavljalo probleme na poslu?

Laus je zapravo bio list Saveza socijalističke omladine, na neki način i prethodnik fenomena omladinskog tiska u osamdesetima. Posrećilo se da se oko Lausa okupila klapa prijatelja, nas tada mladih novinara istomišljenika. Davor Mojaš, Luko Brailo, Dubravko Cota, da spomenem samo neke, a redakcijski guru bio nam je pjesnik Milan Milišić, koji je na žalost poginuo 5. listopada '91. kao prva civilna žrtva u napadima na Dubrovnik. Bio sam najdugovječniji glavni urednik Lausa od 1976. do 1981. godine. Iznimno mi je u snalaženju s izdavačima i političarima pomogao otac, stari novinarski mačak, koji mi je već prvi dan ulaska u svijet novinarstva jasno objasnio medijske gabarite za prošli sustav: „Ništa protiv Tita, ništa o tome da izravno napišeš kako socijalistički sustav treba srušiti. Unutar toga, možeš pisati o bilo čemu pa, ako te politika prozove, objasniti ćeš to kritikom 'devijacija' unutar samoupravnog socijalističkog sustava!“ Toga smo se držali, bili prozivani na godišnjim dubrovačkim konferencijama Saveza komunista, ali istodobno prodavali i po 14.000 primjeraka lista, što je za Dubrovnik enorman broj, pa je i ondašnja vlast to morala respektirati. Ipak, u jednom Milišićevu tekstu 1984. godine vlast je pronašla proture-

žimski pamflet, urednica Mirjana Rakela i redakcija su smijenjeni, a Milan osuđen na uvjetnu kaznu zatvora. No, kada je riječ o problemima na poslu, osobno sam otkazu bio bliže 1995. godine kad su mi „štelili“ neki „prijatelji“ iz Dubrovnik. Zanimljivo, slične stvari doživjeli su mnogi drugi hrvatski ratni reporter. Bila su to neka „čudna“ vremena pa je Hrvatsko novinarsko društvo imalo čak i stalnu odvjetnicu koju smo mogli zvati u bilo koje doba. Dala mi je jednako jasan i kratak savjet poput onog očeva: „Otkaz se dobiva kad odbiješ raditi novinarski zadatak s kojim se ne slažeš. Ali ne možeš dobiti otkaz ako si glup. Stoga pišeš po svome, prilog predaš u zadnji čas, a na upit urednika kažeš: 'Ja sam razumio da to treba tako napisati!'“ Rezultat pridržavanja te upute bio je da mi šest mjeseci nisu dopuštali da išta radim, dok urednik Ivo Lončar nije sve „slučajeve“ poput mene primio u „Plodove zemlje“. Vrijeme prisilnog nerada iskoristio sam za pisanje knjige. Uspješno, jer je moj „Dubrovački spomenar“ posvećen svakodnevnici XX. stoljeća, stemama kinematografa, dućana, betula, oridinala i drugih za „veliku“ povijest marginalnih tema potpuno rasprodan u dva izdanja te ušao u najuži izbor za nagradu „Kiklop“ 2012. godine. I zbog svega što sam doživio i proživio, kada sam počeo raditi sa sinom, kratko sam mu rekao: „Lukša, na ovom poslu nismo otac i sin, nego scenarist i redatelj!“ On je to toliko „ozbiljno“ shvatio da me na snimanjima zove – Vedrane!

Što mislite o današnjim vlastodržcima i opoziciji koja to i nije, vlada li cenzura i dalje?

Ne bih bio novinar srcem i dušom, makar i umirovljeni, kada ne bih rekao da me raduju uzlet i rezultati istraživačkog novinarstva u sve širem krugu medija u posljednje vrijeme. Osjetili su puls javnosti kojoj je dosta korupcije i petljavine pod krinkom „brige“ za Hrvatsku. S druge strane, to je dalo vjetar u leđa oporbi koja takvo što baš i nije zaslužila. Mislim da ova zemlja, simbolički rečeno, traži temeljito resetiranje u interesu općeg dobra.

nja iz festivalske prošlosti, pokušala naznačiti i odgovor na pitanje – kako dalje? Sve to kroz pitku priču, bez dociranja, ali ipak uz jasnu naznaku nekih bitnih odrednica i događaja iz duge povijesti Igara, što uključuje i poneki novi akcent s vremenske distance. Na premijernoj projekciji prvog dijela u dubrovačkom kinu Jadran prije nekoliko dana publika je na svim mjestima reagirala u skladu s našim očekivanjima, što smijehom, što sjetnim uzdasima, što osjetnom tišinom. To nas ohrabruje u razmišljanju da smo napravili dobar posao. Uostalom, zanimanje gledatelja bilo je toliko da su održane dvije projekcije iste večeri.

Koje je po vama „zlatno doba“ Igara?

Dijelim mišljenje većine snimljenih sugovornika da su to bile šezdesete i sedamdesete. Kako sam samo godinu dana mladi od Igara, imao sam sreću vidjeti sve legendarne Spaičeve i Parove predstave. Vidio sam i kultno gostovanje Teatra Libero iz Rima s Ariostovim „Orlandom furiosom“ u režiji Luce Ronconija. Te se predstave sjećam kao neke izvanzemaljske svemirske kapsule koja je pala

među nas. Sasvim je promijenila moj odnos prema teatru, ali i teatar Igara usmjerila prema suvremenijem scenskom izrazu. Bio je zanimljiv i početak osamdesetih s Dubrovačkim danima mladog teatra, koji su na dubrovačke ulice donijeli avangardni svjetski teatar, posebno u prvoj godini. Sjećam se i nelagode koju su u meni izazivale Magellijeve „Feničanke“ potkraj osamdesetih. Kad su prve granate pale na Dubrovnik, shvatio sam da je on intuitivno naslutio krvavi ratni rasplet, a Držićeva „Hekuba“ u režiji Ivica Boban u kolovozu 1991. godine, kada su jugoslavenski vojni zrakoplovi već provokativno nisko nadlijetali Dubrovnik, kao da je dokumentarno prikazala spaljeni Grad koji mjesec kasnije.

Mislite li da Igre idu u dobrom pravcu?

Gledajući sate i sate arhivskog materijala na HTV-u, sudeći prema riječima suvremenika i kazališnih kritičara, netko bi mogao zaključiti da su Igre tijekom cijeloga svojeg dugog trajanja bile u permanentnoj krizi. Sadašnji pogled unatrag pruža ipak drukčiju sliku. Igre danas traže novi put u sadašnjim uvjetima i promijenjenim dubrovačkim

... a "Hekubu" redateljice Ivica Boban u kolovozu 1991. godine gledao je dok su avioni JNA već provokativno nisko letjeli iznad grada

OTAC I SIN BENIĆ

Tata Vedran napisao je scenarij, a sin Lukša režirao dva dokumentarna filma o povijesti Igara